

F 24
1887

სამეატრო

სამხრეთ-კვირთა სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი

1887 წელსა

№ 3

იანვრის 25.

გაზეთი დირს: ერთის წლ. 5 მ., ნახ. წლ. 3 მ., ცალკე ნომ. 15 კ. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში რედაქ. კანტორაში. ფოთში პესარ. კალანდაძესთან. ადრესი გარეშე მცნოვრებთათვის: Тиф-лись, въ редакцію газеты ТЕАТРЪ. გაზეთი ისყიდება: თბილისში ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში; ხიდის ყურთან: აღიზანოვის პაპირო-ზის მაღაზიაში, ქუთაისში: ჭილაძეთ წიგნის მაღაზიაში და ბათუმში პარიკ-მანერ არსენასთან.

საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორრესპონდენცია) გარკვევით უნდა იყოს დაწერილი. თუ საჭიროება მოითხოვს წერილებს რედაქცია შეასწორებს. რედაქცია არა კისრულობს წერილების უკან გაგზავნას და მათ შესახებ მიწერ-მოწერას.

ყოველ წერილში უნდა იყოს მოხსენებული: სახელი, გვარი და საცხოვრებელი ადგილი დამწერისა.

„თეატრის“ კანტორა უმოკრილესად სთხოვს გ. ხელის მომწერალთ დააუხრონ ფულის გამოგზავნა. ვინც ამ თვის 29-მდის არ წარმოადგენს ფულს, გაზეთის გაგზავნა მოესკობა.

ლ ე ქ ს ნ ი

მე და მთვარე

(გოტიედაშ).

გაკადნიერდა მზე მეტად
და დაეკითხა მთოვარეს:
„ავით არბ გრცხვენის უმანკო
„ღიაცს ღამ-ღამე მთარეს?

„ამოსვალ-როცა ეველანი
 „მაგრა იკეტენ თვის სადგურს
 „და დედა მტირალ ბაღანას
 „ნანიანას“ უმდერს საამურს;

„როცა მსოლოდ-და ღამისა
 „ზეზელა მიმოფრიალობს
 „და აღტაცებით მგოსანი
 „სღვის ზირას დასეკიალობს.

„მაგ შენმა ქცევამ სხეებსაცა
 „წაბამვის თაგბრუ მოჭკვარა—
 „სსვა ვარსკულაუბმაც ჯგუფ-ჯგუფად
 „მოჭფინეს ცისა კამარა.

„სსვა რომ არ იუვენ-მას ვშიშობ
 „და მე იმასა ვჩიურო—
 „სურდო შეგსვდება... ღამ-ღამით
 „ნიაფი იცის ციურო.

მთვარემ მიუკო: „შენ რა გრჯის,
 „ან ნეტავ რასა სჯავრობო?
 „—ჩიუვისთვის მადლობელი ვარ,
 „მაგრამ ბევრს შეტყინაობო.“

მ ი თ ს რ ე ბ ა ნ ი

ნამდვილი მოკვინება.

(გაგრძელება.)

მრთს საღამოს ოკტომბრის თვის დამლევს ორავე ცოლ-ქმარი ისხდნენ აივანზე და ყუასა სვამდნენ.

ის იყო ბნელდებოდა. ძალაქის ზემო ნაწილში კიდევ დანთეს ფანრები. მორანქისმა მოჰხვია ხელი თავის ცოლს და მიიკრა გულზე. შემოდგომის სურათის ღრმა ნაღვლიანობა თითქო შეერთდა მის გულის სიმწარესთან. მორანქისს რაღაც ავადმყოფური მოუსვენრობა ეტყობოდა... უცებ ცრემლები გადმოსცვივდა.

— მიყვარებარ თუ არა შანიკო? შეცრად ჰკითხა. მორანქისმა, თითქო ჯერ არასოდეს არ გავგონოს მისგან სიტყვა: „მიყვარხარ“.

— მიყვარხარო? მიუგო შანამ მომხიბლავის ღიმილით და შემდეგ ათრთოლებულმა და გაწითლებულმა განაგრძო:

— თქვენ ხელმწიფეო გიყვარვართ მე ცოტა მაინც თუ არა?— ძალიან შემცდარი იქნებით რომ ახლა მე არ გიყვარდეთ. მე ეხლა უნდა გიყვარდეთ და მიცქეროდეთ ისე კი არა როგორც ერთს სულს, არამედ როგორც ორს.

მორანქისს რაღაც უსიამოვნების ქრუანტელმა გაუარა მთელ სხეულში, თითქო ვისმე რაიმე ცუდი ამბავი ეთქვას და ათრთოლდა. ის ნაღვლიანად უყურობდა თავის ქანიკოს სიშვენიერეს, რომელსაც მწუხარების ნისლი გადაჰფარებოდა. ზული ეწოდა რა ჰხედავდა, რომ თავის ცოლის თეთრ პირის სახეს რაღაც სვედის კვალი აჩნდა; ხედავდა მის ჩალამებულ თვალებს, გამხდარს და მოწყენილს სახის მამომეტყველებას. შოეელისფერ ამავებს თვალით ხედავდა და გული ეთუთქებოდა. მორანქისმა კარგათ იცოდა ყველაფერი ამისი მიზეზი რაც იყო; იცოდა ისიც რა მწარე დღე მოელოდა მის შანიკოს ამ მოკლეს დროში. მორანქისს კარგათ წარმოადგენილი ჰქონდა

მშობიარე დედა-კაცის მდგომარეობა და ეს უფრო აწუხებდა მორანჯისის გამოუცდელს გულს. შანიკო კი სულ სხვა ოცნებას გაეტაცნა: იმას წარმოედგინა მშვენიერი ჭრელი აკვანი, შიგ მწოლიარე ყმაწვილი, აქეთ-იქით ფარდები ჩამოშვებული და მწოლარე ბავშვის მომხიბლავი ტიქტიკი: „მამა“ „დედა“.

რამოდენიმე თვის შემდეგ ოთხშაფათ ღღეს იგრძნო შანამ მუცლის ტკივილი.

მორანჯისი სამსახურში იყო. აღშფოთებულმა და სრულიად გაშტერებულმა უცებ მიიბრინა შინ. შნდოდა შესულიყო პირ-და-პირ იმ ოთახში, სადაც მისი მშვენიერი შანიკო იწვა, მაგრამ უცებ ჩაუკეტეს შიგნიდან კარები. მორანჯისი მაინც ვერ შეაკავეს: დაუწყო ექიმს ხან თხოვნა, რომ ოთახში შეეშვა, ხან მუქარა, მაგრამ სულ ტყუილათ—კარები მაინც არაფერს გაუღო.

— თუ გნებავსთ, რომ თქვენი ცოლი ეხლავე მოკვდეს— შემობრძანდით—გამოსძახა ოთახიდან ექიმმა.

ამ სიტყვებმაც ცოტა არ იყო შეაჩერეს მორანჯისი. ზამობრუნდა მაშინვე უკან და ჩაჯდა სავარძელში, რაღაც ცივებ-ცხელებიანებით დაიწყო თრთოლა. მორანჯისი თვითუღს ხმაზე, რომელიც იმ ოთახიდან გამოისმოდა, სადაც საწყალი ახალგაზდა ქალი წვლობდა, შეხტებოდა და ცახ-ცახებდა. მთხი საათი გავიდა, რაც მორანჯისი ამნაირ მდგომარეობაში იყო და თავის ცოლის მორჩენას ელოდდა. შემდეგ შეწყნარდა ყველაფერი, მხოლოდ ბუზების მზუილი არღვედა ამ სიჩუმეს. უეცრივ კარები გაიღო და ქალ. მსიუნემ ათრთოლებულის ხმით გასძახა სიძეს: მოდით, მოდით ჩქარა!

გაშტერებული მორანჯისი შევარდა ოთახში და შემდეგი სურათი დაინახა: ექიმი ახალ დაბადებულ ყმაწვილს ახვედა ტილოებში და დედა კი ისევ „სულს ბერაიდა“ ფარდები ფანჯრებზე ჩამოფარებული იყო, ოთახში და ბნელოდა მძიმე ჰეარი იყო მშობიარეს გარშემო. მრთ ადგილას რაღაც ბავშვის გამოსახვევი ტილოები ეკიდა, მეორეს—საინი იღვა რაღაც წამლებით და ერთ ბალიშზე იწვა მისი მშვენიერი

შანიკო, რომლის თეთრი პირის-სახე შავი თვალ-წარბით არ გამოირჩეოდა წმინდა სანთლის გაკეთებული პირის-სახისაგან. მართი სიტყვით შანი—ის შანი, აღარ იყო, რომელმაც ამ რამოდენიმე ხნის წინეთ ასე დაბრმავა ბედკრული მორანჯისი. მორანჯისი დაეცა მუხლებზედ ტახტის წინ, მიიკრა ტუჩებში შანოს ცივი ხელები და ქვითინებდა. შქიმი და მსიუნე ისხდნენ და ხმას არ იღებდნენ

— ზგავს შენ თუ არა, ჩემო მებობარო? ჰკითხა მომაკვდამა შანამ. აი ხედავ რა ბედნიერი ვართ კიდე!

ამ სიტყვების თქმის დროს შანი ისეთი დასუსტებული იყო, ისე დათვლილი ქონდა სიცოცხლის დღე, რომ ეს ხმა ისე მოისმოდა, როგორც შორიდგან.

— ხომ გეყვარება შენ ეს ბაში! ჰა?... ისე როგორც... მე... ცოცხალი...

აქ კიდე წაიბუტბუტა რაღაც გაუგებრათ.

— ნუ სტირი ჩემო მორანჯისო; მე ახლა სრულებით არაფერი მტკივა. აი ეხლა მთლათ განვთავისუფლდი...

მკლესიაში შუადღის ზარებს რეკავდნენ, როდესაც სიკვდილის სხივი გადაეფარა შანას პირის სახეს.

— გახსოვს როგორ რეკავდნენ იმ ზარებს ჩენი ქორწინების დროს?

ჰკითხა მორანჯისმა.

შანას წარბები აუთამშდა რაღასიც თქმა უნდოდა, მაგრამ... ხელები აუძაგძაგდა და გაუტოვდა, როგორღაც საზარლათ გაანკალა, თავი გადიქნიე-გადმოიქნიე და... იქით გადაბრუნდა, თმა გველზედ გადიყარ-გადმოიყარა — და თითქოს დაიძინაო... მიეცა საუკუნო განსვენებას.

მორანჯისი დარჩა გაქვავებულივით. ქალბ. მსიუნე მივარდა სიძეს კარში გასაყვანად; უნდოდა მოეშორებინა მკვლარი შანოსათვის.

— ღამანებეთ თავი! თავი ღამანებეთ! შეცრათ დაიყი-რა მორანჯისმა. მომეცალენით ყველანი აქედგან. წაათრიეთ ეს ბაში, დღის შემდეგ თვალით აღარ ღამანახოთ.

სთქვა ეს და გიჟივით წამოვარდა ზეზე—გამორეკა კარ-

ში სიღვდრი და ექიმი. როდესაც ყველასაგან განთავისუფლდა—მკვდარი მიიკრა გულში.

მთელი ღამე მორანჯისმა ამ ნაირ გიჟურ მდგომარეობაში გაატარა. თუმცა სიღვდრი და ექიმი ბევრსა სთხოვდნენ თავი დაენებებინა, მაგრამ იმათი სიტყვები ვითომცა არც კი გაუგონია. მერვინ ვერ გაბედა სახლში შესვლა და მორანჯისის გამოყვანა.

მეორე დღეს საღამოს მოიტანეს კუბო, ძალით შეამტერიეს კარები, შევიდნენ, და ნახეს რომ მორანჯისი ჩაპკონებოდა თავისს უკვე გახრწნილს ცოლს და ცოცხალ-მკვდარი აიყვანეს.

III

სამი თვე მორანჯისი საეადმყოფოში იწვა და წამოდგა თუ არა ფეხზე მობრუნდა ისევ იმ ბინაზე, სადაც პირველად გაიცნო ცხოვრების გეგმა. თავის გრძელი სამხედრო შინელობაში გახვეულმა დაიარა ყველა ოთახები. სისუსტისაგან ძლივს დგებოდა ფეხზედ. ამის შემდეგ მორანჯისს იშვიათად ნახამდა კაცი კარში გამოსულს. მისი შემქცევი და ნუგეშის მცემელი მხოლოდ სიღვდრი და თავისი „დენშიკი“ ლა დარჩა. ხშირად წარმოიდგენდა ხოლმე საწყალი მორანჯისი—გარეთ აივანზედ ერთათ შანასთან ყავის სმას, მოესმოდა სასტუმროდგან ფორტოპიანის ხმა, რომელსაც მიუჯდებოდა მისი მშვენიერი შანა და დამღეროდა მხიარულის კლოთი სხვა და სხვა ლექსებს. ეს ყველაფერი ნათლად უხატავდა მორანჯისს თავის შანიკოს პირისახეს.

მივიდოდა იმ ოთახის კარებთან, საიდგანაც შანას უკანასკნელი „მიშველეს“ ძახილი გამოისმოდა. შეხედავდა ხოლმე იმ ტახტს, რომელზედაც განისვენა მისმა შანამ, შეუწუხდებოდა გული და დაბნედილი და დანადგლიანებული დაცემოდა სავარძელში. პატარა ხნის შემდეგ ისევ მივარდებოდა ტახტს და ეუბნებოდა თავის თავს: „რათა ვარ მე კიდევ ქვეყანაზე ცოცხალი, რატომ მაშინვე არ მოვიკალ თავი ჩემ შანიკოსთან და სხე. ბოლოს თვალ-ცრემლიანი მივარდა“

ოთახის კარებს, ჰკრა წიხლი და შეამტერია—ნახა ლოგინი იმავე მდგომარეობაში, როგორც დატოვა თავისმა შანამ, შანას სურათი გარშემორტყმული იყო მშვენიერი სუნელოვანი ყვავილებით და ქვევით იდგა აკვანი მშვენიერის და ბრწყინვალე სახის ყმაწვილით, რომელსაც ამოეშვა ხელები და თავისუფლად ეთამაშებოდა აკვანზე ჩამოკიდებულ მძივებს. სიდედრმა გადახადა თეთრი ტილო და აჩვენა სიძეს თავისი შვილი.

— ხედავ რა მშვენიერება არის მორანჯისო თქვენი შვილი. დედასა ჰგავს შვილო!

მართმა ყმაწვილის შეხედამ რაღაც სევდის კვალი დააჩნია მორანჯისს სახეზე და საშინლად მოაწყინა. რაღაც მხეცურმა, ჰაზრმა გაუელვა თავში. ის გაშტერებით უყურებდა თავის ცოლის სურათსაც, რომელიც ვარდებით იყო დაფარებული და აკვანსაც, სადაც მშვენიერი ბაშვის პირის-სახე აბრწყინვალებდა ოთახს.

საშინელი ომი იყო მის გულში. შეეძლო თუ არა მორანჯისს არ მიეცა სიტყვა შანიკოსთვის, სიკვდილის დროს, რომ მის შემდეგ ბაში ეყვარებოდა?.. შეეძლო თუ არა, აღარ აესრულებინა ის სიტყვები, რომელიც შანამ ჩაწყვეტილის ხმით სიკვდილის დღეს უთხრა: „გეყვარება ბაში თუ არა!“

მაგრამ ამავე დროს მორანჯისს მოაგონებოდა ხოლმე ის ცეცხლ მომდემი დროც და უფრო ცხადათ წარმოიდგენდა ხოლმე ყველაფერს თვალ-წინ. საწყალი მშობიარე ქალის კვილი, მისი სხეულის თახთახი, მისი მაყვალსავეთ შავი თვლები ნათლად ეხატებოდა ბედკრულ მორანჯისს თვალ-წინ. იქამდის მიალწია ამ ნაირი ფიქრებოთ მორანჯისმა, რომ ყველაფერი, რასაც ის წინეთ დიდის სიყვარულით და სიამოვნებით უყურებდა—გახდა მისთვის რაღაც ძნელი შესახედავი, საზარელი; თითქმის სიყვარული მისთვის ბოროტებათ გარდაიქცა. სიდედრი კი მაინც თავის საქმეს ასრულებდა მიიყვანდა ხოლმე მორანჯისს აკვანთან და აცქერავებდა ყმაწვილის ანგელოზებრივ ღიმილისათვის.

— რატომ არ ჰკოცნი შეილო, რომ ე მაგისტანა შეილი გაყავს! შთხრა ერთხელ სიდედრმა მორანჯისს, მაგრამ მთლათ გაყვითლდა ჯავრით, როდესაც შეამჩნია სიძის პირის სახეზე რალაც უსიამოვნების ჩრდილი.

— მე იყო ჩემი ცოლის მკვლელი, წარმოსთქვა მკაცრის წყრომის ხმით, მაგან მოჰკლა ჩემი შანიკო და ამის დაეწყება ჩემთვის შეუძლებელია!

სთვა ეს მორანჯისმა და გიჟივით გამოვარდა აივანზედ.

სიდედრი თუმცა ხშირად ხედავდა ამ ნაირ შემთხვევას, მაგრამ მაინც არ ეარდებოდა სასოწარკვეთილებაში. მორანჯისის სიდედრს ძლიერ უყვარდა თავისი შეილი-შეილი და აღზარდა კიდეც, ასე რომ მთელი ოჯახობა თითქმის მარტო ამ ქალის კისერზე ტრიალებდა: ჯერ მოუყვდა ქმარი, შემდეგ თავისი სული და ხორცი—შანიკო და ბოლოს დროს შანას ყმაწვილი უღედ-მამოთ დაგდებული მის საჭირ-ბოროტოთ გახდა.

მ. მსიუნე ყოველს ღლეს იჯდა შინ მარტოდ და ფიქრობდა, რა უნდა უყო მე საწყალმა ქალმა, რომ უცეფ გაგიჭებული მარანჯისი მოეარდეს ჩემთან და ჩაიდინოს რამეო. ამ მწუხარების ფიქრშია ერთხელ, როდესაც შემოვარდა შინ მორანჯისი და სთხოვა სიდედრს, რომ იგი მასთან გადასულიყო საცხოვრებლათ. სიდედრს ძლიერ გაეხარდა სიძის ამ ნაირი მოქმედება, მაგრამ ეს საიდუმლო ფიქრები მაინც არ ასვენებდნენ ქალბ. მსიუნეს.

მრთ მშვენიერს დილას გადიტანეს ქალბ. მსიუნეს ყოველ-გვარი ოჯახის ავეჯულება მორანჯისის ბინაზე.

მოსცილდა ქალბ. მსიუნე იმ კარდინალის ქუჩას, სადაც გაატარა სიყმაწვილის სანატრელი ღლეები.

პირველ ღლეებში ძლიერ პატივს ჰსცემდა მორანჯისი თავის სიდედრს. მზათ იყო მორანჯისი სიდედრის ყოველ-გვარი პატიოსანი მოთხოვნილება აღესრულებინა. შოველთვის ერთად სადილობდნენ სიძე სიდედრი, მუსაიფობდნენ ტკბილათ ყოველიფერზე, მაგრამ მორანჯისის შეილზე კი არასოდეს სიტყვაც არ წამოსცდებდათ ხოლმე, რომელიც ამ

დროს ძიძასთან იყო გაბარებული. ძალბ. ოსიუნე ხშირად დადიოდა თავის შვილის-შვილის სანახავათ და როდესაც ფეხზე სიარული დაიწყო ბავშვა, მაშინ დღეში ორჯერ-სამჯერ ნახამდა ხოლმე. მთელი დღე ბავში ტიტინემდა რაღასაც ბევრის სირბილით ფეხები სელ დაკარული ჰქონდა და როდესაც ერთს უშველებელ ხარხარს აიტყვინდა. ბებიაც მივარდებოდა ხოლმე ჩაისომდა კალთაში და კოცნით იკლავდა სიყვარულის სურვილს. ძალბ. ოსიუნემ ველარ გასძლო უშვილი-შვილოთ და ძიძიდგან შინ მოიყვანა. იმ დროს როდესაც მორანჟისი სამსახურიდგან შინ მოდიოდა პირველად შეხვდა მას კარებში თავისი შვილი. შმაწვილმა მხიარულის თვალებით შეხვდა მამას, უთხრა „გამარჯობა შაპაშა!“ და გაუგზავნა ჰაერის კოცნა. მამა შეკრთა უცებ; ბავშვმა კიდევ გაუმეორე ეს სიტყვები; მორანჟისმა რაღაც ბოროტულათ ჩაიციხა. ზაჯაერდა, მხრები ზევით აიწივა და შევარდა თავის ოთახში. ბავშვა დაიწყო ღრიალი, რადგან მარტო დატოვეს. როდესაც ძალბ. ოსიუნემ აიყვანა—ხმაც აღარ გაუცია მისთვის გარდა ორი სიტყვისა:

— ბანა ბებიავ, ის კაცი ჩემი მამა არ იყო??!

ბებია მამაზე პასუხი ველარ მისცა. ამნაირმა ბავშვის კითხვამ ის მთლათ დაკარგა, გაასწორა მიწასთან. ძ. ოსიუნე ამ დროს ისე გრძობდა თავის თავს, როგორც რაიმე ნანგრევების ქვეშ მომწყვდეული და დამტყრეული.

IV

ამ დღიდგან მათი ყოველ დღიური ცხოვრება შეიცვალა. მორანჟისმა უთხრა თავის სიდერს: მომამორე ეს ბავში აქედგან თორემ სიცოცხლე გამიმწარდებაო. ოსიუნემ გაიგონა თუ არა ეს სიტყვები, მაშინვე აიყვანა ყმაწვილი, ერთს მივარდნილ ოთახში ჩაუკეტა კარები და ჰყვინდა დაკეტულში. მორანჟისი ამის შემდეგ როცა კი სამსახურს გაათავებდა, შინ აღარ მოდიოდა. იქვე ახლოს იყო ერთი ყაენახანა სადაც ყოველ დღე განუწყვეტილად დადიოდა და დღე და ღამ სულ ლოთობაში ატარებდა. ხშირად ნახამდნენ მას

ამხანაგები მთლათ უგრძნობელს იატაკზე დაგდებულს. შრჩედნენ კიდევ, რომ ასე არ გაუუტებელიყო, მაგრამ სულ ამაოდ. იქამდის მიიღწია მორანჯისის სილოთემ, რომ ხშირად სრულებით უგრძნობელი ეგდო ხოლმე ქუჩებში. როცა ცოცხალ-მკვდარი წამოვიდოდა ბინაზე თვალწინ ნათლათ წარმოუდგებოდა ხოლმე მისი შანიკო, თითქო საიქიოდგან სთხოვდა რაიმე შევლას, თითქო სთხოვდა ეპატიებინა პატარა ბიჭისთვის თავისი შეცდომანი. წარმოიდგენდა მთერალი ყველა ამას და ელაპარაკებოდა მარტო თავის თავს.

ივლისის დამდეგი იყო, როდესაც მორანჯისი უგრძნობლათ დამთერალიყო და მიდიოდა ბინაზე. საშინელი სიცხე იყო. შინ არ შესულა; დაჯდა აივანზედ და მიეცა რალაც სულელულ ოცნებას. რამოდენიმე საათი უგრძნობლათ იჯდა; უცებ, თითქო რალაც საოცარი ჩვენება ნახაო. მერმე დაიწყო ხელები გულზე ჯვარადინათ, თითქო რალაცას ფიქრობსო, შემდეგ გაიძრო ჩექმები და ქურდულათ შეიპარა იმ ოთახში, სადაც მისს შეიღს არხეინათ ეძინა ლოგინში. შეცრივ გადახადა საბანი, აიყვანა ხელში და აივანზედ გამოიყვანა. ბავშვმა როგორც უცებ გამოღვიძებულმა დაიწყო ძაგძაგი და შეაქუციტა თვალეები უცნობ პირს. ბოროტი მორანჯისი მოემზადა ბავშვის წყალში გარდაგდებას, მაგრამ ბავშვა ცალი ხელი კისერზედ მოხვია და ცალიც მუნდირს წააელო.

ბოლოს როგორც იქნა გაიშორა ყმაწვილის ხელები და შეუბრალებლათ ისროლა მიქეფარე მდინარეში, ყმაწვილმა ერთი „ვიას“ დაყვირებაც ვერ მოასწრო...

ახლოქუჩებში არაფერი ხმაურობა არ ისმოდა, მხოლოდ ფარნები აქყეტდნენ თვალებს, თითქოს დამხრჩვალ ყმაწვილს ეძებნო. ღამის გუშაგი დადიოდა აქეთ იქით, როდესაც ერთი რალაც გრძნობიერი „ხარხარი“ გაისმა. ეს გახლდათ მორანჯისის შეიღის დახრჩობის შემდეგ. მორანჯისმა პაპიროსი გააკეთა და „ერთომ აქ არაფერი ამბავიო“ შებრძანდა თავის საწოლ ოთახში.

მეორე დღეს საწყალი ბაშვის ოთახში მარტო საბანი
 ღა ნახეს, რომელიც გადმოვარდნილიყო და ძირს იატაკზე
 ეგდო. ასე გათაედა ამ შეყვარებულების ცხოვრების დღენი.

დ. ყვირილა
 1883 წ. 21 აგვისტოს.

დავჭკარგე, სატროფოს დავეძებ,
 მარგალიტია ლაღები,
 კალმითა დასატულია
 ღოჯაზედ აზის ხაღები.

ტუჩ-კბილი გაწუობილი აქვს,
 ვიძრის ტბას უგავს თვალები,
 იმისი ცალი ამ ქვეყნად
 არავენ არის ქაღები

ვეძებდი ვერსად ვინაოვე
 ხელ ქმნილი დაუიარები,
 ბირჩიეთ საით მოვძებნო
 ეთერის შესადარები.

ვაიმე აგერ ქაჯსა ჭეჯს
 ის ხედი გულის სწორია
 უშნოდ უჯიჯუნის გულ ძეგრდსა
 ჩაუსუფეია ტორია.

თვატრას მუშა.

მკვლე ბიოგრაფიული ცნობანი.

ედმუნდ კინი (*)

(ვეძლენი საყვარელს არტისტს კოტე ყიფიანს.)

„უდიდესი არტისტი იგი არს კინც დიადია სასცენო—დრამატულ ხელოვნების უმწვერვალეს წერტილებში“. — ასე იწოდებს გამოჩენილი მეცნიერი ჯონ ლიუსი ერთ-ერთს თავის რეცენზიაში გამოჩენილი ინგლისის არტისტზე ედმუნდ-კინსე და მართლაც, დიდი არტისტი იგია, კინც დიად ჰსატაკს უდიდეს ადამიანის გრძნობათ, თუნდაც რომ დეტალებში—წერილმანებში არტისტი მოკლებული იუვეს ჟეროვან გამოსახულების საშუალებას ანუ ცოდნას.

ყოველი გონიერი ადამიანი ვაგს და ნიჭს აფასებს არა მისი ნაკლებეკნებით, არამედ ღირსებით და ამ ღირსების რაოდენობით.

ამის კვალბაზე თუ შეუდგებით ედმუნდ-კინის დაფასებას იგი უეჭველად შირველს ადგილს დაიჭერს ყველა გამოჩენილთა არტისტთა გუნდში. ედმუნდ-კინი იყო ერთი უდიდესთაგანი არტისტი მთელს ევროპაში.

ჩვენ, შარშან გამოჩენილი არტისტი დავით ჰარრივი ცოტადანთ გავაცანით პატივცემულ მკითხველებს. დავით ჰარრივი დიდი ნიჭის პატრონი იყო და ამასთანავე ფრიად განვითარებული და ნასწავლი კაცი, სოლო ედმუნდ-კინის სრულებით მოკლებული იყო სწავლას და განვითარებასაც. ედმუნდ-კინმა პატარაობიდანვე დაიწყო სცენაზე მუშაობა და სწავლისა არც იმდენი ხალისი ჰქონდა და არც დრო. სწორეთ ასეთივე განსხვავებას ვხვდებით ორ გამოჩენილ არტისტთა შორის ბედ-იღბალში და როგორც თვითონ კინი ამბობდა: „სიცოცხლის სიტკბოების მიღებაშია“.

(*) რადგან ენლა-ნან წარმოადგინა ქართ. დრამატ. საზოგადოების დასმა აღ. დიუმას პიესა: ედმუნდ-კინი, ამიტომ ჩვენ გვგონია რომ უადგილო არ იქნება ამ გამოჩენილი არტისტის მოკლე ბიოგრაფია გავაცნოთ პატივცემულ მკითხველებს.

ბუბორი

დავით ჭარბივი არასოდეს არ ყოფილა გაჭირვებაში და თავის სიცოცხლეში არ უგრძობია და არც გაუგია, რას ეძახიან შიშ-შიღ-წყურვილს; გამოვიდა იგი სტენაზედ თუ არა, მაშინათვე გავარდა მისი სახელი, იგი ერთბაშით მიღებულ იქმნა საუკეთესო ინგლისის საზოგადოებაში: ყველა გამოხენილთა და არისტოკრატთა კარები მუდამ ღია იყო ჭარბივისათვის, ყველა გამოხენილ მწერლებთან და სწავლულებთან ასლო და მეგობრული კავშირი ჰქონდა, ერთის სიტყვით ყველანი გარს ეხვეოდნენ, ყველანი ეტრფიალებოდნენ ვით გიგლურ ქალსა, ხოლო ედმუნდ-გინმა ნახევარი თავისი სიცოცხლისა გაატარა საშინელ და განუწყვეტლივ ტანჯვაში; შრომა და ჭანჭანწყვეტა დღიური სარჩოსათვის ედმუნდ-გინს ხშირად უწამლავდნენ სისხლს და მოსვენებას, მისი ჭიურტი ბედი ხან სად გადაისვრიდა მას და ხან სად. არც ზატოვი, არც ურადლეა, არც ტებელი სიტყვა არ ურანასავს და გაუგია გინს, თუმცა დიდი ხანი მოღვაწეობდა სტენაზედ.

საზოგადოთ-სამსახური სტენაზედ მეტად უმაღური შრომა და ედმუნ-გინი მუდმივი იმედების გაცუდების გამო იძულებული უნდა ყოფილიყო სტენისათვის თავი დაენებებინა, და სსვა კაცი, რომ ყოფილიყო თავს დაანებებდა კიდევ, მაგრამ ედმუნდ გინმა თავის შეუდრკელის სასიათით და ნიჭის წველობით სძლია ეკვლივე. რაც კი გზას უღობავდა თავის სასურველსაკენ.

ედმუნ-გინი სიცოცხლე მეტად საურადღებო და საგულის-ხმა, როგორც ნიმუში იშვიათის სასიათისა, როგორც ბრძოლის მაკალითი ნიჭის და გაჭირვებისშორის.

ედმუნდ-გინი დაიბადა ღონღონის შუა გულში ქესტელ-სტრითის ქუჩაზე, 1787 სელსა 4 ნოემბერს. მამა მისი იყო „აქტიორი“, ხოლო ავტორობა მისი განსაკუთრებით ცირკებში და ბალანსებში იყო დამკვიდრებული. ედმუნდის სიყმაწვილე მეტად მხელი და სამწუსაროა. მუდმივი გაჭირვება, შიმშილ-წყურვილი და განუწყვეტლივ ქუჩა-ქუჩა სეტიალობა. აი ესენი იყვნენ ზაწია ედმუნდის პირველი მასწავლებლები. ზაწია ედმუნდ დღიურის სარჩოსთვის იძულებული იყო ათას ნაირად ტანის და სსეულობის მტკრევას და ჭამაზობას მიჰდგოლოდა და ამ მტკრევით და ჭამაზურის გრესიანობით ზაწია ჭამაზს სრულებით გაუფუჭდა ტა-

ნის სიღაზათე, ზირის სსე სრულიად დაუმსინჯდა, მკლავი ფეხები და გვერდები საშინლათ გაუმრუდდა. დანასე თუ არა მშობლებმა, რომ ბავშვს ტანის სიღაზათე ეკარგებოდა და მასინჯდებოდა, მოიწადინეს შეცდომის გასწორება, მაგრამ დრო უკვე წასული იყო. რა არ მოაგონეს შვილის ტანის გასასწორებლათ, ხან რკინის რგოლებით, ხან კორსეკით ატარებდნენ საწყალს უმწვილს, მაგრამ ვერაფერმა კვლარ უშველა და ედმუნდ-კინს სამუდამოდ დაანსდა ტანის სიმრუდე. აქ ისიც უნდა მოვიხსენოთ, რომ თუმცა ედმუნდ-კინი პატარობისას კამბაზი იყო და მისი მამა აარონ კინს ბალგანი ეჭირა, მაგრამ ედმუნდი ყოველთვის ამას ევიროდა: მე დიდი გვარის კაცი ვარ, მამა ჩემი პატრიკ ასდილი ქურცოვია ნორფოლკის შთამამავლობიდანაო.

ვალიო-ია.

(გაგრძელება იქნება).

ყ რ ი ე ლ ა კ ე ს ტ ა

(გაგრძელება).

მომხედება მესამე.

(ოთხი მანათეს სახლში, ამსტერდამში, მორთული სურათებით და პატარა-პატარა სტატუეტებით).

ბამოსვლა პირველი.

მანასე (ზის საწერ სტოლთან და ანგარიშობს).

ახ! წყალზედ მდგარი ბედნიერება
 დიდხანს ვერ გასძლებს! აი ვწერ აქა
 ციურებსა, ციურებს საყურადღებოს,—
 ერთი ტაღლა კი რომ დაეკასოს
 მათ სულ წაღეკავს!... სხანს გასწორება
 ანგარიშისა შესაძლო არის
 ნათესაუდელში და მხოლოდ მასში!

(ადგება, ოთახში გაივლის და სტოლიდან სხვა წიგნს აიღებს).

ამ წიგნის კითხვა მე უფრო მიყვარს:
სურათს, სტატუებს, ჰაილიონებს
და შადრევნების საამო ჩქრიაღს
აქ მოუყრიათ ღამაზად თავი,
მაგრამ ძალიან, მეტად ძალიან
ძვირად არიან დაფასებულნი...
რას ღაშაზაკობთ სურათის ფასზედ
და არ მოგწონთ, რომ მის დამსატავი
თვის შრომას მეტად ძვირად აფასებს...
თითქოს სურათსა თქვენ ეიდულობდეთ
ღირსებისა-მებრ!... არა, სურათში
ჩვენ არ ვაფასებთ არც ფერს, არც ტილოს,
არც დროსა, მასეღ მოსმარებულსა,
ასე გასინჯეთ, არც თვით გენიას,
რომელმაც სურათს შთაბერა სული;—
არა, ჩვენ ვაძლეოთ სურათში ფასსა,
მისთვის რომ მარტო ჩვენ გვეკუთვნოდეს,
და მარტო ჩვენა, განუყოფელად
გსტებებოდეთ იმის მშვენიერებით!

(მივა ეროს სურათთან და აშტერდება).

ოჲ, რა მადლი, ტკბილი გრძნობაა—
იციოდე, რომ შენ... შენ ერთხი გვეკუთნის,
რომ ბრმა ცნობისა მოყვარებისთვის
შენს სახლში არვინ დაიწეებს ცქერას
და რომ უბედი და უვიცი ვინმე
მუუდროებასა არ მოგიწამლავს!...
არა, ქვეყნად არ მოიპოვება
ამაზედ ტკბილი, მადლი გრძნობა!...
აქ, სადაც ვეკლა მარად და მარად
იმეორება, იმას მსატვარი
შექმნის ერთხელ და სამუდამოთა.
და ის, ვითარცა გულისა სწორი,
წმინდა, უზაკო, შეუმწიკველი

მე შეკუთვნება, მარტო მე მხოლოდ!...
 ეს ვაჟბატონნი კი მოჭეულიან
 რაღაც ციფრებსეჲდ აქ საუბარსა!...
 (მივა ისევ იმ სკოლითან, რომელზედაც ანგარიშის წიგნები აწევიან).
 მაგრამ ესენი ვით დავივიწყო,
 რომ ანგარიში სწორე არ არის?...
 ოჲ, ზრუნვაკ! ნეტავ მე გვაღად რაღის?.. (ჩაფიქრდება).

გამოსვლა მეორე.

მანასე, ივლით, შამდვხ სვიმონ.

ივლით (მცირე ხნის სინუშის შემდეგ).

მე შენ დაგეკებე, მამა, და კერსად
 კერ მიპოვისარ, თითქოს შენს სახლში
 დაკარგულიყო. მასთან ხარ აგრე
 დაღონებული...

მანასე

შენ მხოლოდ აგრე
 გკონია; თორემ აგრე არ არის.

ივლით.

იქნება დაშვრი მსხვერპლთ შეწირვისგან?
 მერე რამდენი შესწირე იგი
 შენ ამ დღეებში...

მანასე.

თვითონ შენც იგი:
 შეილო, ჩვენ სხვათა უბედურებით
 ბედნიერი ვართ...

ივლით.

ის, ვისაც სხვანი
 შემრწუნებულნი კრიდებაან,
 ის, ვისაც არ აქვს შესვლის ნება
 იმ სახლში, სადაც მის ღედა ცხოვრობს,—

შენ შეიფარე, მხოლოდ შენ იგი...
 შენ მას იფარავ ფანატოკოსთა
 მპინკარებისგან, შენს სახლში ჰმაღავ
 და... და იმაზედ უარს არა ხარ
 გაიხადო ის საყვარელ შვილად!—
 თქვენ ბევრნი გულ-ცივ კანადა გთვლიან;
 სხვის გული იმათ ჭკისა ჭკონიათ...
 ოჰ, რომა ნახონ მათ შენი გული
 ასე შეშბრალა!

მანასე.

აგრე ძრეულად

ნუ აქებ, შვილო, მოსუცს მამაშენს.
 მე შევიფარე აგოსტა სახლში
 არა იმისთვის, რომ მე მინდოდა:
 საზოგადო წესს ვინც ეურჩება
 ის არას დროს არ შემეფარდება.
 მაგრამ ის შენთვის ძვირფასია არი,
 შენ აღვიარე მის სიყვარული
 ყოვლის სდილობის მიუსხედველად...
 აღარც კი მინდა მოვიგონო მე
 იგი ამბავი...

ივლით (იქით)

მე კი მით ვცოცხლობ!

მანასე.

უკვლამ იცის, რომ ურიელს მიტეკმ,
 როს კელესიას შეურიგდება.
 რათაც ვარ, შვილო, ასე გულ-ჩვილი
 ეკ სომ შენც იგი...

ივლით.

ვიცი. იმისთვის

რომ გებრალება შენ შენი შვილი
 და არ გინდა რომ წინა აღუდგე
 შენს მამობრიულს და კაცურს გრძნობას!

მანასა.

ოჲ, არა, ივლით, შემდგარი ხარ შენ.
 მე თუძცა ხალხი არ შეკავრება,
 მაგრამ არცაბრე ძიელ მიუვარან.
 მე რა მხრითაცა გავიცან ხალხი,
 იძულებულ მეო სხვა დამკვიწვა
 და ქვეყანაზედ მეცხოვრა მხოლოდ
 ჩემის თავისთვის. ამ ხუთმეტის წლის
 წინად—შენ მაშინ ბავშვი იყავი—
 ერთს მშვენიერს დღეს გავარდა ხალხში
 სმა, რომ „მანასე ვანდერსტრატენი
 კუტრი არისო!“ და ეს ამბავი
 ბიძკის კედელზეც გამოაცხადეს.
 წარიელ სიტყვით ნუგუმს ბერს მტკმდენ.
 საქმით კი არუნ დასმარება
 მე იმა დროსა...

ივლით.

დედა ჩემი, მამა?

მანასა.

ღმერთმა მის სულსა იქ განუგვიროს!
 მან გამამხნევა, მომცა იმედი,
 და ჭკრეთ ისევ ცოცხალი იყო,
 რომ გამობრწყინდა კვლავ ჩვენი ბედი,
 ის მიიწვალა ბედნიერთა,
 დასუსტებული იმ მძიმე ტვირთით,
 რომელსაც იგი დიდხანს ზიდავდა
 უგულ-უღმობელ ქვეყნის წინაშე!
 ოჲ, ჩემზედ კარგად ვინ იცის, შეილო,—
 ეს თვით ჩემს თავზედ გამომიცდია,—
 რომ უნდა ქონდეს ყოველსა კაცსა
 იმედი მხოლოდ თავის თავისა,
 სხვა მისთვის თავსა არ ვინ შეიწყენს
 და არ გამოვა ხალხთან საბრძოლად.

მან თავის თავის ბედნიერება
 თავისი შრომით თვით უნდა ქაოკოს
 და თუ რომ ვინმე მიეშველება,
 ის ან ცოლი, ან შვილი იქნება.
 ასეთი კაცი რა შრომას რჩება
 ჩემსაკით სასლში გაეშურება,
 კარს ჩაიკეტავს და მსოფლოდ მაშინ
 დაიწყებს ჭმუნვას, როცა ხამდელი
 ცხოვრება კარებს დაურავენებს...

სვიმონ (შემოდის)

დე-სილვას უთქვამს შეგატეობინოთ,
 რომ ამ წამშია იგი აქ მოკა. (გაღის).

ივლით.

სილვას?

მანასე.

დიაღ... აკოსტა სადღაა?

ივლით.

აქ იმალება, როგორც უბრძანეთ...

მანასე.

რაო, ხსლავა კიდევ იფავრებს
 ახალგაზდობა ჩვენ მოხუცებსზე?
 არც კი მიკვირს, რომ კიდევანა სთქვანთ,
 რომ ჩვენ ვძლიათ თქვენსა ბედნიერებას?
 ურიელს სილვა მუარველად ქაოკს,
 ის შეარიგებს მას რაბინებთან
 და დაუმშვიდებს გულს იოხაის,
 რომ არ აძიოს შური. აკოსტას
 აქ დაუძახე!

ივლით.

შენ ჩემო კარგო

და საუვარდლო კეთილო მამა!...

ოჲ, რომ შექმდოს დიდი რამ ღვაწლი.
ჩაკიდინო მე. მრცხეკნიან სწორედ
სხვა ამაკს მდებდეს და მე არაფრით
კუხდიდე...

მანასე.

წადი და დაუძახე

შენს მეგობარსა.

ივლით.

მამ შენ იმასა

ნუ დაუსვდება განგებ გულ-ცოვად...
შენ გიუკარს ბრწყინვა სელგენებისა;
და შენის სულის სიბრწყინვალესა
რადღად არ აჩენ? იგი ხომ უფრო
ბრწყინვალე არა... (გადის)

მანასე (თვალს გადაკეცებს მას).

„ოჲ, რომ შექმდოს
დიდი რამ ღვაწლის ჩადენა მეო!“
მას კი, ვინც მის გულს არ მოიკებდა—
შეიძულებდა... აი სილვაცა.

(გაგრძელება იქნება).

ღრამატიული ხელოვნება.

კრიში, ტანთსაცმელი და სამკაულობა.

(გაგრძელება).

როდესაც აქტრისა არდგენს იმისთანა ტიპს, რომელიც
ფერ-უმაროლს ხმარობს, მაშინ ცალი ლოყა უფრო უნდა
გაიწითლოს.

საზოგადოთ მოთამაშე ფერ-წასმული უნდა იყოს რად
განაც სცენილამ არა სჩანს ბუნებრივი სითეთრე და სიწით
ლე აღამიანისა.

შურების სილამაზის და სიცხოვლისათვის საჭიროა რომ ყურების ბიბილოები წითლათ შეიღებოს.

დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს აგრეთვე ხელებს. ძალიან ხშირად ხდება, რომ აქტორი სცენაზედ გამოდის ხოლმე მშვენიერის და ლამაზის გრიმით და ხელები კი მზვარეულს მიუგავს, ეს დიდი უმეცრება და დანაშაულობაა. აქტორმა კანონათ უნდა დაიდოს ყოველი ფარდის ახდის დროს, ხელები დაიბანოს და გაისუფთავოს. ხშირად ხელებს უმარილით ითვთრებენ, მაგრამ ეს ცუდი ჩვეულებაა: უმარილი და პუდრი აუცილებლად ტანთსაცმელზედ გადადის, მეტადრე შავზე, მაშასადამე უმარილი ტანთსაცმელსაც აფუჭებს და შთაბეჭდილებასაც.

მე არაფერი არ მითქვამს წარბებზედ, რომელნიც გრიმში პირველს როლს თამაშობენ. წარბებზედ არის დამოკიდებული ტიპების ხასიათი; მაგალითად:

ანჩხლი კაცის წარბები. სხვირთან მუდამ აწეულნი არიან.

მეზობიანი, მხნე და შუადრკალი კაცის წარბები-შევრთებული.

გულ-ჩვილი და გულ-კეთილი კაცისა-წერილი და მოღუნული.

მრისხანე და კერკი კაცის წარბები სქელია და თვლებზედ გადმოწოლილი.

სულელსა და ბრიჰვსა წარბები თითქმის არც კი ეგრდებათ და თუ აქვთ ძალიან ცოტა.

ჰკვიანი და გაქნილი წარბები-წერილი და სწორეა. დიდი მნიშვნელობა აქვს აგრეთვე ტუჩების და პირის ზომიერებას, მაგალითად:

გულკეთილი, პატიოსანი კაცების ტუჩები ყოველთვის სხვილია ხოლმე.

გაქნილი, ბაიკვარა კაცის ტუჩები მუდამ წერილია და უფერო.

ამაზაკვით, დაუღმვართ ტუჩები და პირი ყოველთვის დიდი აქვთ.

სულელთ და ჩაგვანთ კაცის პირი ყოველთვის დიდი და გაღებული აქეთ.

როგორც უკრასკოთ და უფერ-უშარილოთ აქტორს არ შეუძლიან სცენაზედ გამოსვლა, ისე უპარეკოთ არ შეიძლება თამაშობა.

პარიკს თავისი ხასიათი და მნიშვნელობა აქვს გრიმში და მეტადრე ტიპისათვის. შოველს ხასიათს და ტიპს თავისებური პარიკი უნდა, ზოგი ახალგაზდაა, ზოგი თმა ხუჭუჭი, ზოგი მელოტი, ზოგი ქალრა და სხვა. ბარდა ამისა არიან ესრედ წოდებულნი კლასიკურ-ისტორიული და ნაციონალური პარიკები. შველას თვითეულად მათგანს სცენაზედ როლის ხასიათის და გვარად უნდა ხმარება.

ამათ გარდა არის აგრეთვე პარიკები კომიკური, ვოდვილისა, ფარსისა, ღრამისა და ტრაგედიისა. აქ ჩვენ ვერ დავასახელებთ დაწვრილებით და არც შეიძლება, რადგან არის ას-ასი პიესა და ათი-ათასი როლი, ყველას თავისებური პარიკები უნდა. აქტორს უნდა დიდი დაკვირვება, როგორც გრიმში, აგრეთვე მომეტებულად პარიკების ხმარებაში.

საჭიროა რომ აქტორმა დაახლოვებით იცოდეს ის ღრო და ეპოქა, რომელსაც ეკუთვნის მისგან წარმოსადგენი ტიპი და იმ ღროის შესაფერად გაიკეთოს პარიკიც. შოველს ღროს თავისებური, სახასიათო მორთვა აქვს და ამ უკანასკნელ გარემოებაზედ არის დამოკიდებული პარიკის ხმარებაც.

ქომიკებს და რეზონიორებს უხდებათ მელოტი ან გაკრეჭილი პარიკები—მდაბიო ტიპისათვის დიდი ბალანიანი პარიკი გამოდგება; კლასიკური ავაზაკებისათვის, აგრეთვე ყოველი მხნე შეუღრკვეელი ბოროტ მოქმედისათვის ხმარობენ რიყა გაკრეჭილ პარიკებს. ხუჭუჭი თმიანი პარიკები უხდება უღარდელ, მუდამ მხიარულ ტიპს. შავი პარიკები უხდება სამხრეთის ტემპერამენტს. მერა პარიკი უხდება ახალგაზდებს, ჩრდილოეთის მცხოვრებს და სხვა.

მართის სიტყვით პარიკი ყოველ შემთხვევაში უნდა ეთანხმებოდეს ტიპს, ხასიათს, წოდებას, წლოვანობას, ტემპერამენტს და სხვა.

ზრიმისათვის ხმარობენ სხვა და სხვა კრასკებს (ფერებს), უმთავრესი მათგანი არის თეთრი, შავი, ყაფისფერი ან ლეგანი და წითელი. ზრიმის აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს აგრეთვე ეგრეთ-წოდებული „კრეპე“ — ეს არის მომზადებული ბალანი, თმა, რომლიდანაც იკეთებენ, წვერს, უღვაშებს და სხვა.

მხლა უცხოეთში და ზოგან რუსეთშიაც ცოტათი განვითარებული და უკეთესი არტისტები ყველანი გრიმიროვკას თვითონ იკეთებენ და უნდა ესთქვათ რომ ეს მოვლენა სასცენო-ასპარეზში მეტად სასიამოვნოა. მაგრამ თუ აქტორი თავის ხელით ვერ იკეთებს გრიმსა, მაშინ საჭიროა რომ კარანდაშით დახატოს იმ ტიპის სურათი, რომელიც უნდა წარმოადგინოს, რადგან ყოველს აქტორს თავის შეხედულება აქვს როლის სახეზედ, ესე იგი, გრიმზედ და ამ რიგათ გრიმიორი, ან როგორც ჩვენში ეძახიან, პარიკმახერი სურათის მიმსგავსებით გაუკეთებს გრიმსა, მაგრამ აქტორმა თუ ხატვაც არ იცის, მაშინ უნდა დაწვრილებით აუხსნას პარიკმახერს თავის როლის ხასიათი და თუ პარიკმახერი დახელოვნებული და გამოცდილია აქტორის სურვილისამებრ გააკეთებს გრიმსა.

შველა ეს შეეხება აქტორებს, რომელნიც სცენით სცხოვრობენ, მაგრამ ეხლა ხშირად იმართება წარმოდგენები პროვინციებში სცენის მოყვარეებისაგან და ამათ არც პარიკმახერი მოეპოვებათ და არც გრიმის მასალები. ამისათვის ეგონებთ ურიგო არ იქნება ცოტა რჩევა მიესცეთ სცენის მოყვარეებს გრიმის შესახებ.

შველგან იზოვება ფერ-უმარილი, თეთრი და წითელი პუდრი და პრობკა.

პრობკას დიდი სამსახურის მოტანა შეუძლიან პროვინციებში და აი როგორ. პრობკას ერთი თავი გაუწვრილეთ როგორც კარანდაშსა — შემდეგ დაიჭირეთ სამთელზედ, ცოტათი დაიწვის და ამ გვარად შეგიძლიანთ იხმაროთ როგორც შავი კრასკა. **მ**უ დაჭირვალთ ყაფის ფერი კრასკა

პრობკა აურიეთ (ჩაყავით) წითელს პუდრში; თუ გინდათ ნაც-
რის ფერი კრასკა თეთრ—პუდრში. ბებრის როლისათვის სა-
კმარია თმაზე თეთრი პუდრი დაყაროთ—ამ გვარადვე მო-
ექცეთ წვერ-ულვაშსაც. საზოგადოთ უნდა ისე მოიქცეთ
როგორც ზევით მოყვანილია ჩრევა აკტიორებისათვის.

მისაც შეძლება აქვს იმათ შეუძლიანთ გამოიწერონ თბი-
ლისის თეატრის პარიკმაზერისაგან კრასკები, კრეპე და წებო.

რა თქმა უნდა პირველი ნაბიჯი ყოველთვის ძნელია,
მაგრამ თან-და-თან შეეჩვევით.

(შემდეგი ოქნება).

მტრედის საუბარი გულგულთან.

ბულბულო! რადან ჭიკჭიკებ
სედავ დაგიდგა ზნითარი,
ვარდმა დაჭუარს უვაუილი
თოვლმა დაფარს მთა ბარი.

მაისის დილა გავიქრო
დაგიდგა ცივი მარტია,
დღეში ათას ფრათ იცვლება
უწერება რადაც სატია!

უვაუი, და ჩხიკვი, კეზევა
არ უნდათ შენი სმენაო
იმიტომ რომე შენს სტვენას
ქვეენისთვის მოაქვს ლხენაო.

ქართული თეატრი

„თეატრის“ მკითხველები გვემდურებიან, რომ ამ გაზეთში არაფერსა ვწერთ თეატრზე. ჩვენა ვგრძნობთ, ვიციო ჩვენი დანაშაულობა; მაგრამ ამასთან ესეც უნდა ვსთქვათ, რომ თავის გასამართლებელი საბუთებიცა გვაქვს. ჩვენი სინჟუმის ერთი მიზეზთაგანი შემდეგი არის:

ჯერ ერთი, რომ არა სიმართლის ღაპარაკს სინჟუმე სჯობია. მართლაც კი თუ ვიტყვიოთ, უნდა ცხენი გვეკანდეს შეკაზმული, შეკსნდეთ და წავიდეთ ამ ქვეყნიდამ თუ არა, ამ ქალაქიდან მაინც. ესეც ვიღებთ სმას, ორიოდე სიტყვა უნდა ვსთქვათ, მაგრამ ესეც ვიციოთ, რა ვასუსხსაც მივიღებთ იმათგან ვისზედაც ვიღაპარაკებთ. სხვა რომ არა იყოს რა, ამას მაინც უნდა მოველოდდეთ, რომ ზოგი ერთი წვერი დრამატული საზოგადოებისა, ჩვენი ნათქვამი სიტყვებით თავის თავს შეურაცხ-ყოფილად ჩასთვლის და ამაყად გვეტყვის: თუ ჩვენ ვერ შეგვისრულებია ჩვენი მოვალეობა, დაიბრუნეთ თქვენგან მონდობილი საქმე და თქვენ აწარმოვეთ... მაგრამ შეიძლება ისეც მოხდეს, რომ ამ ჩემმა სიტყვებმა ცოტა მაინც შეაფერხოს მათი ამ გვარი სიტყვების გამოძევა.

ასე იქნება საქმე, თუ ისე ამას მაინც გვეტყვიან: საზოგადო საქმეს როგორც კი მოჭედიდებს ვინმე ხელს, თუ ზოგი ერთი არ გამოტყვრას და საქმე არ არიგ-დარიგა—არ შეიძლება. თუ ამას გვეტყვიან —წინ-და-წინვე კაძლევთ ვასუსხს: თუ მართლის თქმა საქმეს წაასდენს—იუვენ ნება თქვენი.

მეორე მიზეზი ეს გახლავთ: სეზონი რომ დაიწყო, პატივცემული „ივერია“ მაშინვე შეუდგა საზოგადოთ—დრამატული კომიტეტის და კერძოთ-რეჟისორის ჭეპას და წაქეზებას. ხსენებული გაზეთი თითო ისეთს „მჭკურ-მეტყველურ“ რეცენზიას გასჭიმავდა ხოლმე, რომ ყველა ამას ფიქრობდა: აი, ესეც კი მიუხეზა ჩვენს თეატრს თავის მიზნამდისაო. ბ. ივერიის“ რედაქტორი ძალიან კარგათ ჰხედავდა ყველა ნაკულუგანებას ამ სეზონისას, კარგათ იცოდა, რომ არც კომიტეტი და არც რეჟისორს

გაკეთეს: ან კომიტეტმა, ან ივერისაგან ფრთხვ შესხმულმა რევისორმა. თუ ამას ვიტყვიტ რომ კომიტეტმა „საზოგადოების“ სასარგებლოდ ბალი გამართა და რაღაც 500 — 700 მ. აიღო — ეს არც ისე დიდი საქმე ჩაუდენიათ და არც დიდს სამსახურში უნდა ჩაუთვალათ. მაშინ იქნებოდნენ საქმენი, როდესაც ამ ფულის შოვნა და ქონა დაეტყობოდა თეატრს — თეატრის საქმეს: ან ჰიესებს გადაათარგმნინებდნენ, ან გადაკეთებინებდნენ, ან გადააწერინებდნენ — ერთი სიტყვით სეზონისთვის მოქმედადებოდნენ... თორემ მუქთად ნაშოვნა ჰიესების როლებიც კი არ გადააწერანეს, არამც თუ თვითონ შექმინათ რამე, და — ამითი დიდად დააბრკოლეს წარმოდგენების მსვლელობა და აქტორებისაგან რიგანად როლების მომზადება.

თეატრის საქმეში თავი-და-თავი რევისორია. საქმის გაფუჭებას იმას უნდა დაჭბრაღდეს და გაკეთების მადლობაც — იმას კიღვანს.

რევისორი ცხოვრებაში გამოცდილი უნდა იყოს. გარდა ამისა რევისორი უნდა იყოს სიმართლის მოყვარე, არ უნდა ასდევდეს ანაჲის ენას, ყოველს სცენას მომსახურეს ღირსეულად უნდა აფასებდეს, უნდა აკვირდებოდეს და იცოდეს რომელს არტისტის ნიჭი აქვს და რისა არა და სსვა. ვინც ზემოსხეებულ ღირსებებს არის მოკლებული, ის არ ვარგა სევისორად და არც უნდა იგიცხროს საზოგადო საქმე თეატრი.

ვისაც საზოგადო საქმის წარმოებას მინდობენ და თვითონაც იგისრებს ამ საქმეს, ის არ უნდა იქცეოდეს ისე, როგორც თვითონა ქსურს: თავისი „მსურს“ და „მსებას“ უნდა დაუმორჩილოს იმას, რაც უფრო სჯობს მინდობილი საქმისათვის.

ყველა ეს ჩვენ საზოგადოთ ვსთქით, მაგრამ „ტამბები თვითონ გაიგებს“

ყველა ამის გარდა დასში რაღაც უკმაყოფილობა ისმის. ეს უკმაყოფილობა არა ჯგავს ჩვეულებრივ უკმაყოფილობას. დიდი ხანია ამ ამბავს, თუ შეიძლება ვსთქვათ, მოკლენას, თვალ ყურს ვადვენებთ და მივედით იმ დასკვნამდის, რომ დასის წევრნი არას ტყუან.

დასის მმართველებმა შეიძლება იქამდის მიიყვანონ საქმე, რომ კაცი რაც უნდა ერთგული მოსამსახურე იყოს თეატრისა, რაც უნდა ძალიან უყვარდეს ეს წმინდა საქმე, მაინც გულს აიფრუებენ და თავს დახანებებენ ამ საქმეს.

საზოგადოდ ქართული თეატრის მმართველნი უნდა ცდილობდნენ გაამრავლონ რიცხვი სცენის მოყვარეთა და არა შეამცირონ; ეს უკანასკნელი მიუტკეპული შეცდომა იქნება.

აქ, ადგილის უქონლობის გამო, იძულებული ვარ შეაწუხოთ ლაშარავი...

ნურც კომიტეტს, ნურც რეჟისორს და ნურც სსკას, ნუ ეგონება, რომ ეს იყოს დაწერილი ვისიმე საძაგებლად. შირველმაც და მორემაც კარგათ იციან, რომ მე არც ერთის მტერი ვარ და არც მეორისა. მაგრამ საზოგადო საქმე ვეკლას მიწიყვინია—და ამისათვის სიმართლეს ვამჟღავნებ.

ორთაქალელო.

ხალხური ლექსები.

ტირიან თუშის ქალები
არ მოკვივიდნენ ქმარები,
ვა თუ ლეკებმა წაასსეს
დააურევინეს თავები.

ხუვავებული ატამი
ჩაფარიკე რიუის ჰირსა,
ქალო! ამას გესჯეწები
შემასხედე გულის ჰირსა.

გოგოვ, დედიქის შვილო
 გადასწრილო თემოშია,
 შენთან ისრე მოვისუენებ,
 როგორც ფური ესოშია.

ნეტავ გოგოვ დედა-შენმა
 აიღოს და ქვა დამცესა,
 მტერი წუალში გადავარდეს,
 შენი თავი მე დამჩესა.

როდის იქნება გათენდეს
 გამოსულიუავ კარსედა,
 ათამაშებდე ბროლ თითებს
 გამლილსა ხალიჩასედა.

წადი წიგნო ჰირ-მესთანა
 ჰირმა მთვარემ მოგიკითხოს,
 ჩემი კკითხოს მოახსენე:
 საბრალო ვარ გამიკითხოს.

წერილი რედაქტორთან.

ბ. რედაქტორა!

მთხოვეთ დაბეჭდოთ შემდეგი წერიწმნა: დიდის პატივის ცემით და კრძალვით ეაცნობებთ ქართველ საზოგადოებას, რომ ჩვენგან მაგონილი მაწინა ქართული ენის შესასწავლებლად „ფრანსიული“ ენის წყალობით—უკვე მოქმედობს. „მეზანისმი“ ამ მაწინისა გაკეთებულია „პარისში“ და მწარმოებლად აყენია „პარისშივე“ გაწვრთნილი და გამოცდილი ბ. დ. ქ.—შვილი. პირველი ნაწილი სამაგალითო სახელმძღვანელოსი უკვე დაიბეჭდა, სახელად ეწოდება „საქებართა ძებანი.“ მოელოდეთ მეორესაც.

მოყენი: { (პ. მ.—შვილი.
(დ. კ.—შვილი.

კვირიდან-კვირამდე.

გაცმა რომ ყური უგდოს ჩვენ ცნობრებას, დაიხსომოს ყველა რასაც ჰხანავს, გაიგონებს და წაიკითხავს, მივა იმ დასკვნამდის, რომ მარტო ის არის საკვირველი რასაც ესწრაფს არ მოიგონებს, რაც ესწრაფს არ მოხდება:

ერთმა პატივცემულმა ბაყალმა (მეწერიმალემ) სენ-დენში გასაკვირველი საქონელი მიიღო. ამ მეწერიმალემ კონლოდამ გამოიწერა რამდენიმე ბოჩა ზეთი. მოუვიდა გამოწერილი ზეთი, მაგრამ როდესაც გახსნა ერთი იმ ბოჩათაგანი ნახა, რომ შიგ იღო კონლოელი არაბი. ფრანცუზები ჯერ არ მისულან იქამდის, რომ ამ გვარი მუყუყი იზმარონ და ამისათვის ხსენებულმა ბაყალმა გამოამჟღავნა ეს ამბავი. მოვიდა გამოძიებელი და ბრძანა: რადგანაც ეს არაბი თავის უნებურად მობრძანდა კონლოდამ, თავის უნებურადვე დასაფლავეთო... ადგა და წავიდა... ბაყალმა რასაკვირველია იზარალა ამ ზეთში და რადგანაც შემოსავლ-გასავალს სწერდა წიგნში—ეს ჩასწერა შემდეგი სიტყვებით: „ერთი არაბი, 50 ფრანკი, მისი დასაფლავება 60 ფრანკი—მაშა სადამე დუქნის მოგებიდამ უნდა გამოგირისხო 110 ფრანკი.“

რადგანაც მკვდრებზე დავიწყეთ ღაპარაკი—განვაგრძოთ: ერთი ვაჟბატონი, რომელსაც ჰქონდა ბაუფროთი ბარონ დიურანის სახელით და სცხოვრობდა (გიომც) „პურტრუე“—ში ხშირად მოგზაურობდა „ტურკუან“—ში სამგლოვიარო ტანისამოს ჩაცმული. ამ ბარონს ყოველთვის მოჰქოდა ცალკე ვაგონში დაბეჭდილი და გარდებით მორთული კუბო და თვალ-ცრემლიანი შეჭ-

ჩიოდა ყველას, რომ მუხთალი ბედი სდევნის საცოდავ ბარონს და ზედი — ზედ მიჰყავს იქ, საიდგანაც აღარ ბრუნდებიან, სხვა და სხვა წვერნი საცოდავი ბარონის სახლობისა — რომელთაც ეზიდება თავის სამშობლოში დასასაფლაველად. როგორც მოგვსენებათ ყველასა აქვს დასასრული და არც ეს ამბავი დარჩა გამოუმჟღავნებელი. სწორედ შობის წინა დღეს დამოენის უფროსმა გამოუცხადა ამ ბარონს თავისი გულითადი მწუხარება და სთხოვა ეჩვენებინა ბედურული გარდაცვალებული. აქნაღეს ჯუბოს და ო... ო... ო...! მუხთალო წუთის სოფელი რას არ მოახდენს! გარდაცვალებულის მაგიერ ნახეს მშვენივრად ჩაღატებული ძვირფასი სიგარები და პირველი სარისხის თამბაქო... უნუგეშო ბარონი მაშინვე... ციხეში გაგზავნეს და იქ ანგარიშობს თუ რამდენს მოიგებს ამ უკანასკნელ მკვდარში...

უხაროდეთ დამუჯავებულ განათხოვარ ქალებს. დიდი ხანი არ არის რაც გარდაიცვალა ძალიან მდიდარი ღვინის მკეთებელი „გრუნტა“ და თავისი სიმდიდრე უანდერძა იმ ახალგაზდა ქალებს რომელნიც 40 წლის შემდეგ მოინდომებენ გათხოვებას... მაგრამ ის ვი დაჰვიწყებია ვინ უნდა იყოს მსაფულები ამ ქალების უღამაზობისა და მემკვიდრეთ საჩივარი შეუტანიათ სასამართლოში. თუ მემკვიდრეებმა წაატეს ეს საჩივარი, ბევრი მახინდი გათხოვდება ამ ანდერძის წყალობით...

„თეატრის ფოსტა.“

ქუთ...სი. ს...ნ ა — ძეს. თქვენ დარდებს ჩვენ ვერას უშველით. ჩაცვებს ჯერ არა აქვსთ ადგილი... საქმის ცოდნა, პატიოსნება და სურვილი საზოგადო საქმეების სამსახურისა არ არის ჯერ საქირო. ეზღანდელ უფროსებს უყვართ მონება: მოლჩალინები. — გრიბოედოვს მიჰმართეთ; იმისი მაღჩალინი მოცემით დარიგებას. ხუ იფიქრებთ რომ ბევრს სამსახურში შენვდეთ იმისთანა უფროსებს, რომელნიც მაღჩალინებს და გაიძვერებს პატივს არა სცემდნენ და წარმატებაში არ მიჰყვანდეთ. უფროსები ასე ჰფიქრობენ: ეს ბატონები თავის თავს თვითონვე ამცირებენ და რაღა ჩვენი დაჩაგვრა უნდათო და.. ამისათვის პატიოსანი და საზოგადო საქმის მოსამსახურე კაცი უფრო იჩაგრება და მოლჩალინები კისერზე ასდებიან. წერილი არ დაიბეჭდება და იქნება შემდეგ ნუმერში „გაკვირთა“ ვსთქვათ რაზე.

ქ. გ... ძეს. „საქებართა ქებანი“ — ს უესახებ ამ ნუმერში ვერას ვიტყვი, იმის მეტს, რომ ეს წიგნაკი და „მოლაღური“ — საუმაწვილო წიგნი, ერთ დღეს დაიბადნენ. შემდეგ ნუმერში დაეკამათოფილებთ თქვენს სურვილს.

რედაქტორი-გამომცემელი გ. აბაშიძე

გ ა ნ ჯ ს ა ღ ე ბ ა ნ ი

საქონელ-კვირამ სალიბერატორს და სამ-
ხატვრო გაზეთი.

„თ ე ა ტ რ ი“

გამოვა 1887 წელს იმავე პროგრამითა და შინაარსით რო-
გორც აქამდე, წლის ბოლოს გაზეთი თეატრიდგან შესდგება
ორი დიდი წიგნი, რომელიც შეიცავს 1664 გვერდს.

თეატრში დაბეჭდებიან სხვათა შორის: მოთხრობანი, რო-
გორც ორიგინალური აგრეთვე საუკეთესო უცხო თხზულებათა
თარგმანი, პიესები, ანექდოტები, მოსწრებული სიტყვები, გასარ-
თობები, საღვთო ლექსები, სამატემატიკო გამოცანები, ანდაზები
კრიტიკა, ბიბლიოგრაფია, რეცენზიები და სხვა და სხვა...

რადგანაც აქა-იქა სოფლებში მატულობს რიცხვი სცენის
მოყვართა, ამისთვის რედაქცია თავის მოკალეობათა მრავალს და-
აკმაყოფილოს მათი სურვილი სცენაზე ადვილად წარმოასდგენი
პიესების ბეჭდვით.

გაზეთ თეატრში მონაწილეობას მიიღებენ ჩვენი საუკეთესო
მწერლები.

რედაქციას უკვე აქვს რამდენიმე ახალი ორიგინალური თხზუ-
ლება ჩვენის გამოჩენილის მწერლებისა.

წლიური ხელის მომწერნი წლის დასაწყისში მიიღებენ სა-
ჩუქრად ოქროს ვარსიან უდაში შეკრულს დიდ წიგნს, რომელ-
შიაც იქნება არა ნაკლებ სამი კლასიკური პიესისა და რომელიც
კიდრება არა ხელის მომწერთათვის ორი მანეთი.

ფასი გაზეთი თეატრისა: ერთი წლით 5 მ. ნახევარ წლით 3 მ.

რედაქციის კანტორა არის ოქრომჭედლების ქუჩაზე № 48.

(სემინარიის პირ-და-პირ.)

ადრესი გარეშე ხელის მომწერთათვის:

Тифлисъ. Контора редакціи газеты „ТЕАТРЪ“.
Серебряная ул. № 48 (противъ Семинаріи).